

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 26

Заснований в 1996 році

Рівне – 2003

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

***Янциур Микола Сергійович** – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 25.04.2003 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.
університет, 2003

© Рівненський державний гуманітарний

Близька до народних джерел і п'єса “Мелодія”. Вона пройнята інтонаціями і ладовими забарвленнями української пісенності (**оспівування тоніки, пентатонічні звороти, поспівки у натуральному і гармонічному мінорі, ладова перемінність, мелодичне варіювання**).

Найчастіше мислення композитора виявляється у творчому осмисленні виражальних можливостей народної пісні, що робить музику Косенка особливо привабливою. Так, майже у всіх п'єсах альбому зустрічаються і ритмічна варіантність мелодичного руху, і краплення підголосків, і рух мелодії паралельними голосами, і плагальність гармонічних зворотів, і неквадратність побудови музичної думки. Слід відзначити також і застосування народних ладів: дуже часто в альбомі зустрічаються елементи дорійського, фрігійського, лідійського ладів, моменти перемінності, тяжіння до паралельних ладів, пентатонічні звороти. Така ладова різноманітність дає можливість розвивати художній слух дітей і виховувати їх музичне мислення у народному ключі.

Отже, художнє відображення дійсності проходить у композитора крізь асимільований ним комплекс стильових рис народної музики, що набуває особливого значення у наш час – час відродження української національної культури. Дитяча творчість Косенка дуже цікава з точки зору педагогічної репертуару. На його творах можна розкривати найрізноманітніші теми та поняття курсу “Музика” в початковій школі, розвивати музичні та творчі здібності дітей, виховувати любов до музики, літератури, національного мистецтва взагалі. У світовій музичній практиці відомо багато творів, що сприяють розвитку та становленню творчої особистості юного музиканта. “24 дитячі п'єси” В.Косенка, що послужили матеріалом для дослідження, продовжують класичну тенденцію створення музики для дітей і служать взірцем творчого осмислення митцем життя та глибокого розуміння почесної місії композитора у музично-естетичному вихованні підростаючого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. В школу – с шести лет // Педагогический поиск. – М.: Педагогика, 1987. – 322с.
2. Асафьев Б. Вопросы музыки в школе. // Сб. ст., под ред. И.Глебова. – Ленинград, 1926. – 140с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2001. – №1. – С. 27-54.
4. Савченко О. Дидактика початкової школи. – К.: Абрис, 1997. – 415с.
5. Сухомлинський В.А. Сердце отдаю детям. – К.: Рад.шк., 1985. – 559с.
6. Чуковский К. От двух до пяти. – М.: Просвещение, 1966. – 280с.

Одержано редакцією 17.02.2003

УДК: 378.071.5 С.Н.Якимчук

ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОГО ВПЛИВУ МУЗИКИ НА ПРОЦЕС ВИХОВАННЯ

Є дуже багато чинників, які впливають на розвиток особистості: природні, матеріальні, природа самої особистості, мікро- та макросередовище, умови сім'ї, навчального закладу, тощо. Автор посібника “Теорія і методика виховання” С. Г. Карпенчук, синтезуючи різні підходи, до **природних чинників** віднесла природу дитини, природне середовище, природовідповідний характер спільностей людей; до **соціальних** – різні чинники соціалізації дитини: школу, сім'ю, мікросередовище, макросередовище; до **духовних** – науку, культуру, мистецтво, релігію. [3]

Вперше ідею про можливість розвитку природи людини у напрямку до більш досконалих форм ми зустрічаємо в Аристотеля. Продовжує її Я.А.Коменський, який веде мову про властиве людині від народження прагнення до знань [4]. Пізніше Песталоцці під впливом Канта вніс етичне починання в ідею саморозвитку, створивши теорію “виховання серця”, тобто морального виховання. А.Дістервег поширив ідею саморозвитку задатків, бо “виховувати – означає збуджувати”.

У розвитку і формуванні людської особистості О.В.Духнович розрізняв такі фактори: “природа (натура), наука і звичаї. Природний нахил дістає людина від самої природи, що становить темперамент, але науку і звичаї дають вправи і наставляння, або виховання”[2].

Принцип *природовідповідності* виховання, обґрунтований видатними філософами, психологами й педагогами від Аристотеля до Ушинського. З погляду Г. Сковороди, кожна людина має займати певне місце в суспільстві не за багатством чи знатністю, а відповідно своїх природних задатків [6]. В.О.Сухомлинський враховував багатогранність природи дитини. Природовідповідність охоплює не лише анатомо-фізіологічні, психологічні та вікові, а й генетичні, національні, регіональні та інші особливості людини. [7] Орієнтуючись на цей підхід та на систему принципів, що йому відповідає, ми далі обґрунтовуємо цей аспект у контексті музичного виховання.

Зрозуміло, що музичне виховання впливає на розвиток у школярів та молоді певних музичних знань, умінь та навичок. Крім цього, акцентується увага на природній схильності, притаманній кожній людині або їй властивій. Тому *природовідповідний* аспект, безперечно, є провідним у контексті музичного виховання. Він спрямований на природні **здібності, обдарованості, талант**, які потребують певних умов для розвитку та удосконалення. Тому і принцип *природовідповідності* займає центральне місце в системі музичного виховання. Вивчення музичних здібностей і схильностей дітей, як і будь-яких інших природних задатків, є вихідною

умовою, що забезпечує ефективний виховний вплив, який у свою чергу дає певний рівень музичного навчання. **Саморозвиток, спадковість, індивідуалізація** навчально-виховного процесу – принципи, які є похідними принципу **природовідповідності**. Умови, що забезпечують їх реалізацію, – це урахування в процесі музичного виховання особливостей, пов'язаних із спадковими чинниками, прилучення до різнобічної музичної діяльності школярів, представників їх роду (створення сімейних ансамблів, квартетів, дуетів, тощо), урахування вікових та індивідуальних особливостей у процесі музичного розвитку школярів. Так, по-різному сприймають музику люди, які мають різні темпераментні характеристики й вікові особливості. Вони вимагають і відповідного репертуару. Вважається також, що музичний супровід піднімає емоційний тонус людини, який буває різним. І музика може використовуватися як лікувальний індивідуальний засіб.

Серед різноманітних факторів впливу музики значне місце належить її лікувальним властивостям. Активно регулюючи механізми центральної нервової системи, музикотерапія дає добрі результати в лікуванні психічних, соматичних та особливо тих захворювань, які пов'язані з моторними розладами.

Уже в VIII ст. до н.е. китайський мислитель Конфуцій у своїй “Книзі пісень” розглядав важливі проблеми впливу музики на організм людини. У той час особливо зверталася увага на властивість музики створювати настрій релігійної побожності, піднесеності, заряджаючи людину енергією та бадьорістю, а також утвердженню моралі і соціальної гармонії у суспільному житті. Остання обставина є надзвичайно актуальною і в наші дні, коли більшість людей з різних причин перебуває у стані соціальної апатії.

Принципом індивідуалізації забезпечується добір дітей у хорові колективи, творчі об'єднання, диференція їх за індивідуальними вокальними здібностями, тощо.

Природне середовище, як правило, є важливим чинником, джерелом творчого натхнення природно обдарованих людей – представників будь-якого виду мистецтва. Ось чому використання різних аспектів природного середовища в контексті музичного виховання – важлива умова, якою забезпечується реалізація **принципів пізнання “світу на дотик”** (за С.Френч); **різновіковості** (за А.С.Макаренком [5]), що забезпечує творчу співпрацю та обмін досвідом, моральні стосунки та спадковість поколінь. Найефективнішим аспектом є поєднання різних форм музичного виховання із конкретним природним середовищем.

Яскравим прикладом такого поєднання є досвід В.О.Сухомлинського. У музиці він вбачав найчудодійніший засіб прилучення дітей до краси, добра, людяності. В.О.Сухомлинський бачив одне із найважливіших завдань виховання дітей в тому, щоб сприймання музичних творів поєднувалось із сприйняттям фону, на якому людина може зрозуміти, пізнати красу музики – тиші полів, шелесту дібров, пісні жайворонка у голубому небі, шепотіння дозріваючого колосу пшениці, гудіння бджіл та джмелів. Все це і є музика природи, те джерело, з якого людина черпає натхнення, створюючи музичну мелодію.

У “Школі радості” В.О.Сухомлинського велика увага приділялась слуханню музики – музичних творів і музики природи. Перше завдання, яке при цьому ставилося, полягало в тому, щоб викликати емоційну реакцію на мелодію і потім поступово переконати дітей, що краса музики впливає з краси навколишнього світу. При цьому педагог оберігав дітей від перенасиченості вражень, яке він вважав шкідливим для дітей, оскільки може викликати хаос, а потім і зовсім притупити емоційне сприйняття. Видатний педагог використовував не більше двох мелодій в місяць, але в зв'язку з кожною мелодією проводив велику виховну роботу, мета якої – пробудити в дітей бажання ще і ще раз послухати музику, досягнути того, що кожного разу діти відкривали в творах нову красу. [7]

Використання “музики природи” як засобу виховного впливу – велика педагогічна знахідка В.О.Сухомлинського, одна з найважливіших позицій його педагогічної системи.

Соціальні фактори, що супроводжуються принципами **соціалізації, гуманізації, демократизації, родинно-шкільної гармонії, етнізації**, реалізуються за умови, коли навчальний заклад є **центром соціалізації особистості**. Школа прилучає до освітньої діяльності різні верстви населення мікрорайону, громадськість. У контексті музичного виховання вона реалізує виховний вплив, відштовхуючись від етнічно-національної основи, орієнтуючись на музичну класику. Це забезпечує поетапний музичний розвиток дитини до вищих, досконаліших рівнів.

Характер шкільного навчання, стиль взаємин будуються на основі **принципу гуманізації та демократизації**, які забезпечують сприятливий мікроклімат, співпрацю педагогів і школярів, старших і молодших дітей. За таких умов реалізується також **принцип наступності і спадковості**.

Педагогізація сім'ї, громадськості – одна із провідних функцій школи. На цій основі реалізується **принцип родинно-шкільної гармонії**. Одним із вирішальних у процесі формування особистості є засоби масової комунікації (радіо, преса, телебачення і т.ін.).

Духовні чинники, що охоплюють науку, культуру, релігію та різні види мистецтва, виявляються у **принципах народності** (музика, як і будь-який вид мистецтва, завжди бере свої витoki в народі), **науковості** (розвивається до рівня професійності, а тому має певну наукову основу), **культуровідповідності** (як будь-який інший вид мистецтва, характеризує певний рівень культури народу, нації, держави, окремої особи) та **європеїзму** (розвивається та вдосконалюється на прогресивних зразках музичного мистецтва світової цивілізації і в свою чергу інтегрується з міжнародним процесом розвитку музичного мистецтва).

Отже, провідним у процесі музичного виховання є шлях від етнічно-національної основи до вершин класичного, загальноприйнятого світовою громадськістю. Духовні чинники забезпечують інтелектуальний,

моральний, естетичний розвиток особистості, відповідне ставлення до навколишнього світу, свого роду, рідного краю, віри, мистецтва; формують уміння цінувати і примножувати духовне багатство країни, життєвий досвід дитини, на що теж треба спиратися вихователю, який прагне інтенсифікувати це зростання. Щоб досягнути наукові, культурно-мистецькі засади людства, слід більше уваги приділяти науці, формувати у дітей прагнення до знань, експериментів, пропагувати знання про відомих представників науки, культури, мистецтва, спорту тощо. Люди інтелектуального потенціалу, заслужені митці культури повинні займати місце в нашому суспільстві, оскільки саме вони забезпечують і економічний, і духовний розвиток країни.

На основі **принципу науковості** розвивається кожне цивілізоване суспільство, а принципом **культуровідповідності** передбачається певний рівень розвитку різних соціальних аспектів, в тому числі і музичного виховання.

Народознавчий підхід в музичному вихованні ґрунтується на всебічному і глибокому вивченні культурно-історичного розвитку рідного та інших народів. Ним передбачається прилучення школярів до глибин народної мудрості та процесів її динамічного розвитку (діяльнісний та системний підходи до процесу виховання). Ці підходи спонукають будувати навчальні програми з музики, застосовуючи принципи ієрархії і прогресії. Кожен аспект, що характеризує національне виховання, проектується в розвитку, прогресії, з урахуванням передових ідей, досягнень музичної педагогіки та процесів інтеграції в сучасну світову цивілізацію [1]. Передбачена тематика репертуару музичного виховання має ґрунтуватися на такій основі:

- **родинно-побутової культури** – вивчаються пісні, що характеризують період дитини від етапу народження (колискові, "Пісні моєї бабусі", "Тато, мама і Я", "Моя рідня");

- **етнічний – вивчення пісень, пов'язаних з етнографією певного середовища, природою краю, фольклором та народними звичаями, обрядами, національними традиціями тощо;**

- **історичний** – історичні пісні, пов'язані з певними етапами історії розвитку народу в контексті з іншими спільнотами; пісні про національну символіку тощо;

- **краєзнавчий** – пісні, пов'язані із Вітчизнознавством: історичним, етнографічним, географічним, фольклорним, мистецтвознавчим, які прилучають дітей до героїки минулих епох, трудових подвигів, справ і мистецьких традицій дідів та прадідів, їхнього подвижництва в ім'я вільного життя тощо;

- **сучасного пісенного мистецтва** – сучасний дитячий репертуар, який відповідає їх віковим та індивідуальним здібностям, інтересам, стилю життя; характеризують веселі (мажорний тон), "трагічні", комічні сторінки їх дитинства, шкільного життя та повсякденних буднів; ознайомлення із різними жанрами сучасної музичної творчості, формування адекватного сприйняття, оцінювання живої виконавської майстерності;

- **музичної класики** – забезпечення учнів знаннями про музичне мистецтво, яке ввійшло у світову класику; формування в них ставлення до класичного як такого, яке вважається довершеним, визнаним світовою цивілізацією; ознайомлення із персоналіями, що ввійшли у світову класику, їх музично-пісенними творами, життєвим шляхом, який характерний для обдарованих людей і формування в дітей прагнення на цій основі до музичної творчості, самовдосконалення, самовираження в процесі організації різнобічної музично-пісенної діяльності;

- **духовності** – є найвищим рівнем, що характеризує моральний розвиток людини як на просоціальному, так і на суто духовному (есхатологічному) рівнях. Використання духовної музики як засобу, що сприяє розвитку в школярів сприйняття вищого мистецтва ноосфери.

Ці принципи реалізуються насамперед у процесі уроку, провідній формі музичної діяльності школярів та різних формах позаурочної музичної діяльності. Отже, можна вважати, що підхід, який ґрунтується на природовідповідному поєднанні – музика і природа, музика і людина, музика і я, є найефективнішим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'янюк Т.Д. Народознавство в школі: досвід, проблеми, пошуки. – К.: Інф.-вид. центр, 1993. – 80с.
2. Захарчук О. Лікування музикою //Культура і життя. – 2001. – №21. – С. 2.
3. Карпенчук С. Теорія і методика виховання. – К.:Вища шк., 1997. – 303с.
4. Коменский Я. Об искусном пользовании книгами – первейшим инструментом развития природных дарований. Избр. пед. соч.: Т.2.– М.: Педагогика, 1982. – С. 41-43
5. Макаренко А. Методика виховної роботи. – К.:Рад. шк., 1990. – 366с.
6. Педагогічні погляди Г.С.Сковороди //За ред. О.Г.Дзевєріна. – К.: Вища шк., 1972. – 160с.
7. Сухомлинський В. Вибрані твори. – Т.5. – К.: Рад. шк., 1976. – 670с.

Одержано редакцією 11.03.2003

УДК: 371.32.7(07):398.332.12 В.І. Рябоконт

ПИСАНКАРСТВО НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Мистецтво писанки є одним із найцікавіших явищ української культури. Проте ми так звикли до української писанки, що навіть не задумуємося, що саме вона означає, яка її історія, окрім того, що є гарною, прикрашає нам Великодній кошик, свячений стіл і наш дім. Археологічні розкопки доводять, що звичай

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Постоловський Р.М.	5
ЧАСТИНА І. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.	7
2. Павелків Р.В. Молодший школяр у моральному вимірі міжособистісних відносин.....	7
3. Кіндрат В.К. Формування національної свідомості молодших школярів.....	12
4. Кочкарьова Л.Б. Громадянське виховання молодших школярів.....	17
5. Зубілевич М.І. Формування активної життєвої позиції сучасного підлітка (на прикладі скаутів).....	20
6. Хорошковська О.Н. До проблеми розвитку українського комунікативного мовлення першокласників.....	22
7. Коваль Г.П. Фонетичні знання, уміння та навички у мовно-мовленнєвому курсі початкового навчання української мови.....	24
8. Лещенко Г.П. Мовленнєва компетенція як основний компонент комунікативної україномовної компетенції школярів.....	29
9. Михасюк Т.В. Мовленнєвий розвиток молодших школярів засобами народознавства (на матеріалі народного календаря).....	33
10. Пономарьова К.І. Система лексичних вправ як засіб формування комунікативних умінь молодших школярів.....	36
11. Петрук О.М. Про застосування функціонально-комунікативного підходу під час вивчення граматичного матеріалу.....	39
12. Артемова О.І. Модель розвитку креативного мовлення молодших школярів: теоретичні та практичні аспекти.....	41
13. Шевчук Т.Б. Реалізація лінгвістичного компонента у змісті навчання української мови в початкових класах.....	45
14. Лук'яник Л.В. Етимологічний аналіз як засіб розвитку мовлення.....	48
15. Коченгіна М.В. Пропедевтика складного речення у початкових класах як складова повноцінного мовленнєвого розвитку молодших школярів.....	51
16. Захарчук З.О. Особливості навчання молодших школярів виразно читати.....	54
17. Суржук Т.Б. Диференційоване навчання на уроках читання.....	58
18. Борова В.Є. Логоказка як засіб коригування звукової культури мовлення старших дошкільників і молодших школярів.....	62
19. Маліновська Н.В. Особливості мовної підготовки дітей до школи.....	64
20. Якимчук Р.І. Корекція мовлення першокласників.....	66
21. Прищепя О.Ю. Формування графічних навичок письма у першокласників.....	68
22. Сілков В.В. Теоретико-методичні основи особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	70
23. Приймак О.П. Методика вивчення табличного додавання і віднімання з переходом через десяток.....	74
24. Сілкова Е.О. Передумови особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	79
25. Гібалова Н.В. Система вправ як засіб диференціації навчання математики в початкових класах.....	82
26. Шутяк В.Г., Шутяк Ж.В. Міжпредметні зв'язки у навчанні молодших школярів (на матеріалі уроків трудового навчання й математики).....	84
27. Шпакова В.С. Врахування вікових особливостей 6-річних першокласників в організації навчальної діяльності.....	88
28. Поніманська Т.І. Формування гуманістичних цінностей у дітей 7-го року життя.....	90
29. Петренко О.Б. Врахування гендерних особливостей молодших школярів у навчально-виховному процесі.....	92
30. Будз М.М. Дитяча музика В.Косенка в естетичному вихованні молодших школярів.....	98
31. Якимчук С.Н. Педагогічні принципи ефективного впливу музики на процес виховання.....	100
32. Рябоконт В.І. Писанкарство на уроках образотворчого мистецтва.....	102
33. Табаровець Л.М. Лінгвістичні засади навчання іноземних мов (початкова школа).....	107
34. Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	110
35. Грипич С.Н. Психолого-педагогічні умови морального виховання молодших школярів засобами дитячої літератури.....	112
ЧАСТИНА ІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО РОБОТИ В УМОВАХ 4-РІЧНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	117
36. Вашуленко М.С. Перспективи модернізації початкової мовної освіти.....	117
37. Гетманчук Н.О. Комунікативна спрямованість вивчення прийменників у курсі української мови вищої школи.....	122

38. Лесняк Н.В. Мовленнєва практика на заняттях образотворчого мистецтва.....	126
39. Богущ А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	129
40. Воробйов А.М. Психологічні особливості пізнавальних процесів молодшого школяра	131
41. Безкоровайна О.В. Педагогічні аспекти гуманізації особистості вчителя в умовах демократизації шкільного життя.....	134
42. Литвиненко С.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	136
43. Янцур М.С. Профорієнтаційна робота вчителями початкової школи.....	138
44. Михальська В.Р. До проблеми функцій вчителя початкових класів (управлінський аспект).....	142
45. Манжелій Н.М. До проблеми забезпечення наступності між дошкільям і початковою ланкою освіти	145
46. Дичківська І.М. Інноваційна компетентність педагога як показник готовності до впровадження сучасних технологій дошкільної та початкової освіти	147
47. Ярмак Т.М. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музики початкової школи	150
48. Мельник Ю.С. Організація індивідуального навчання в телекомунікаційному освітньому середовищі	152
49. Байбара Т.М. Місце фахової методики у процесі формування педагогічного мислення майбутніх учителів початкових класів	155
50. Можайкіна О.С. Формування особистості неповнолітнього в контексті запобігання протиправної поведінки.....	158
51. Вербець В.В. Соціально-педагогічний моніторинг у навчально-виховному процесі	162
52. Лопухівська А.В. Особливості організації виховної роботи в сільських загальноосвітніх навчальних закладах	164
53. Присяжнюк Н.І. Навчальна домашня робота учнів початкових класів.....	167
54. Трофімчук В.М. Принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності у навчанні англійської мови на немовних факультетах.....	170
55. Дуброва А.С. Принцип новизни у комунікативному підході до оволодіння діалогічним мовленням на заняттях англійської мови	171
56. Мороз Л.В. Кушнір Н.В. Особливості перекладу на заняттях з іноземної мови немовних спеціальностей.....	174
Відомості про авторів	176

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 26

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор збірника наукових праць Коваль Г.П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 24.03.2002 р. Підписано до друку 25.04.2003 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 26,83. Обл. вид. арк. 27,23. Замовлення № 18/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20